

การออกแบบระบบการศึกษาทางทหารของไทยใหม่
เพื่อการผลิตทหารอาชีพและการปฏิรูปกองทัพ
Redesigning the Thai Military Education System to
Produce Professional Military Officers and Support
Military Reform

พันเอก ดร.สรศักดิ์ งามขจรกุลกิจ¹

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้นำเสนอตัวแบบและแนวทางการบรรลุผลในการปฏิรูปกองทัพและประชาธิปไตยอย่างยั่งยืนและมั่นคง ด้วยหนทางใหม่คือ การปฏิรูปจากภายในหรือที่เรียกกันว่า “ระเบิดจากข้างใน” โดยการสร้างทหารรุ่นใหม่ให้มีลักษณะเป็นทหารอาชีพตามแบบสากล คือมีความเป็นทหารวิชาการ ทหารปัญญาชนไปในตัว และมีข้อเสนอว่าการจะสร้างทหารอาชีพนี้ ต้องมีการออกแบบการจัดระบบการศึกษาทางทหารแบบใหม่ โดยเฉพาะระดับโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ด้วยวิธีการวิจัยเชิงเอกสารและภาคสนาม จากฐานข้อมูลและองค์ความรู้ในประเทศประชาธิปไตย เช่น โรงเรียนนายร้อยทหารบกของสหรัฐอเมริกา ยุโรป-ฝรั่งเศส เยอรมนีและอิตาลี รวมทั้งกลุ่มประเทศเปลี่ยนผ่านสู่ประชาธิปไตยจากประเทศเพื่อน

¹ งานวิจัยนี้ได้รับทุนวิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และได้รับการอนุมัติจากกองทัพบก ปี 2558-2559 อนึ่งงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ได้ส่งมอบให้กับเจ้าของทุนและอยู่ระหว่างการดำเนินการจัดพิมพ์เป็นหนังสือโดย สกว. (2561)

บ้านในเอเชีย ในขั้นสรุปเป็นการออกแบบระบบการศึกษาจากองค์ความรู้ต่างประเทศสู่กรณีของไทยใน 3 โมเดล คือข้อเสนอให้มีการปรับระบบการเรียนการสอนของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าในลักษณะใหม่ ได้แก่ (1) การปรับเล็ก (S) (2) ระดับกลาง (M) และ (3) ขนาดใหญ่ (L) จากนั้นจะนำเสนอผลการวิจัยเชิงนโยบายให้กับฝ่ายการเมืองและกองทัพบก เพื่อนำตัวแบบที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิรูประบบการศึกษาการทหารของไทยอย่างจริงจังต่อไป

คำสำคัญ: การปฏิรูปกองทัพ, ทหารอาชีพ, ระบบการศึกษาทางทหาร

Abstract

This research aims to propose a model for military reform that will support a sustainable democracy in Thailand. Rather than relying on external reforms, the research argues that a reform from within would be more effective. This reform can be achieved via the production of a new generation of professional officers. In turn, their education will require a thorough reform of the military education system, particularly at the Chulachomkhalao Royal Military Academy. The research incorporated documentary research, as well as findings from field visits to military academies in established democracies, namely the United States, France, Germany, and Italy, as well as those located in Asian nations that had transitioned into a democratic society. In its conclusion, the research proposed a new model for the education system in Thailand, separating

them into three choices or categories based on the scale of changes involved: small, medium, and large. The research also recommended policy changes that can be enacted by both the political and military officeholders that can be used to effectively reform the Thai military education.

Keywords: Military Reform, Professional Soldiers, Military Education System

บทนำ

งานวิจัยนี้มีข้อเสนอหลักในเชิงของการออกแบบ “ทางเลือกใหม่” เพื่อการบรรลุผลในการปฏิรูปกองทัพและประชาธิปไตยในอนาคตอย่างยั่งยืน โดยอาศัยหลักคิดจากพลังฐานรากภายใน คือการปฏิรูปจากภายในของกองทัพก่อนหรือ “ระเบิดจากข้างใน” ตามหลักทรงงานพัฒนาประเทศของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 เนื่องจากแนวทางนี้เป็นความสำเร็จของการปฏิรูปที่เกิดขึ้นจากฐานราก อันเปรียบทำนองคล้ายการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ (Paradigm Shift) หรือเป็นผลมาจากความร่วมมือทางความคิดอ่านของทหารเป็นสำคัญ และเพื่อการนี้จำเป็นต้องเริ่มด้วยการปฏิรูประบบการศึกษาทางทหาร โดยเฉพาะระดับโรงเรียนนายร้อยเสียใหม่ เพื่อสร้างนายทหารรุ่นใหม่ให้มีลักษณะเป็นทหารอาชีพตามแบบตะวันตก ที่มีความเป็นทหารวิชาการ ทหารปัญญาชนไปในตัว สำหรับเป็นฐานรองรับให้พร้อมกับการเปลี่ยนแปลงในการปฏิรูปกองทัพและการเมืองในช่วงเปลี่ยนผ่านได้ดำเนินไปอย่างสร้างสรรค์บนเส้นทางของการสร้างประชาธิปไตยให้เข้มแข็งต่อไป

ความสำเร็จของการปฏิรูปในแนวทางนี้เคยเกิดขึ้นในยุโรป และในบรรดากลุ่มประเทศเปลี่ยนผ่านสู่ประชาธิปไตยในเอเชียมาแล้ว และมีความเป็นไปได้ในไทยเช่นกัน หากทุกฝ่ายร่วมใจในแนวทางใหม่นี้อย่างมุ่งมั่น คือกล้าก้าวออกจากกรอบเก่า/วาทกรรมที่เคยยึดอยู่เดิม และลงมือดำเนินการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ในการปรับเปลี่ยนโฉมใหม่ให้โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า (Chulachomklao Royal Military Academy, CRMA) มีระบบการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและคุณภาพอย่างเข้มข้นในระดับเดียวกับมาตรฐานของตะวันตกหรือกลุ่มประเทศเปลี่ยนผ่านสู่ประชาธิปไตย เพื่อการสร้างนายทหารอาชีพรุ่นใหม่ ที่มีลักษณะทหารวิชาการ ทหารปัญญาชน โดยการพัฒนาวิชาความรู้ ความคิดอ่านทางวัฒนธรรมของทหารให้กว้างและพร้อมเสียก่อน ก่อนที่จะเดินทางการปฏิรูปกองทัพและประชาธิปไตย ซึ่งทั้งสองเรื่องนี้เป็นเรื่องใหญ่และยากสำหรับสังคมไทย

การปฏิรูปกองทัพ: แนวทางที่ผ่านมา

การปฏิรูปกองทัพ (Military Reform) ในไทยเป็นเรื่องใหญ่และยากก็จริง แต่เป็นเรื่องที่น่าสนใจยิ่ง โดยเฉพาะเรื่องการแยกทหารออกจากการเมือง ความเป็นทหารอาชีพและการลดขนาดของกองทัพให้เล็กลง เพราะประเด็นเหล่านี้มีการเรียกร้องและเคลื่อนไหวมานาน แต่ล้มเหลวตลอดมา (สรศักดิ์ งามขจรกุลกิจ, 2557; สุรชาติ บำรุงสุข, 2558) สาเหตุหลักเนื่องจากมักเป็นเพียงข้อเรียกร้องในเชิงหลักการของประชาธิปไตยจากกลุ่มภายนอกกองทัพเท่านั้น คือยังไม่มีรูปธรรมที่จะนำไปสู่การปฏิบัติอย่างชัดเจนเป็นขั้นเป็นตอนจากฐานรากอย่างจริงจัง โดยเฉพาะการปรับเปลี่ยนทางกระบวนทัศน์ของทหารให้มีความพร้อมรองรับกับกระแสของ

“Democratization” จึงทำให้การปฏิรูปยังไม่ก้าวหน้าเข้าสู่เป้าหมายอย่างเท่าที่ควรนัก แต่จุดอ่อนที่สำคัญของความล้มเหลวนี้คงมิใช่เพราะความไม่ เป็นเหตุเป็นผลของข้อเรียกร้องหรือการเรียกร้องเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ หาก เป็นเพราะฝ่ายต้องการปฏิรูปยังไม่เข้าใจ ไม่เข้าถึงรากของปัญหา จึงไม่ สามารถพัฒนาแนวทางการปฏิรูปที่มีประสิทธิภาพและทรงพลังอย่างเท่าที่ควรนัก

หากพินิจความล้มเหลวของข้อเสนอและแนวทางการปฏิรูปที่ผ่านมา นั้น คงปฏิเสธไม่ได้ว่ามีจุดอ่อนที่คล้ายกันและยังคงตกค้างเรื่อยมาคือ ไม่มียุทธศาสตร์และยุทธวิธีในการดำเนินการอย่างทรงพลัง โดยเฉพาะการขาด แนวร่วมทางกำลังหรือการสร้างพันธมิตรกับพลังภายในของกองทัพ เพื่อ สร้างความเข้มแข็งให้กับกระบวนการของการปฏิรูปกองทัพจากภายในอย่าง มั่นคงและยั่งยืนที่เรียกกันว่า “ระเบิดจากข้างใน” หรือนั่นก็คือ การ ปฏิบัติการในการปฏิรูปกองทัพให้เกิดขึ้นในกองทัพเสียก่อน ด้วยพลังของ ทหารเองที่พร้อมจะก้าวขึ้นมาเป็นกองหน้าของการขับเคลื่อนการเปลี่ยน ผ่านไปสู่ประชาธิปไตย โดยมีการสร้างทหารอาชีพรุ่นใหม่ตามแบบตะวันตก มารองรับกับภารกิจนี้อย่างจริงจัง ดังตัวอย่างที่เคยเกิดขึ้นมาหลายประเทศ แล้ว อย่างกรณีของโปรตุเกส (José Javier Olivas Osuna, 2012)

แต่การเรียกร้องที่ผ่านมา ไม่ว่าจะเป็นในสมัยที่มีรัฐบาลพลเรือน ที่มาจากการเลือกตั้งก็ตาม มักมองข้ามเรื่องการสร้างทหารอาชีพเพื่อการนี้ ไปอย่างน่าเสียดาย จึงยังไม่มีข้อเสนอเชิงนโยบายและการดำเนินการใน แนวทางปฏิบัติที่มุ่งการปฏิรูปกองทัพจากฐานราก หรือมีการปรับกองทัพให้ มีสภาพตื่นพร้อมที่จะไปกันได้กับการปฏิรูปเสียก่อน คือการทำให้กองทัพมี วัฒนธรรมของพลเรือนและประชาธิปไตยมากขึ้น ด้วยการปลูกฝังอุดมการณ์ หรือการหล่อหลอมความคิดอ่านใหม่ให้กับกำลังพลในลักษณะของการ

ปรับเปลี่ยนทางกระบวนทัศน์ (Paradigm Shift) โดยผ่านการปฏิรูปด้านการจัดระบบการศึกษาทางทหารเสียใหม่ โดยเฉพาะระดับโรงเรียนนายร้อย เพื่อสร้างนายทหารรุ่นใหม่ให้มีลักษณะเป็นทหารอาชีพตามแบบตะวันตก ที่มีจิตวิญญาณของการเป็นทหารอาชีพ คือนอกจากเป็นทหารที่มีความรู้ มีระเบียบวินัย มีน้ำใจแล้ว ยังเป็นทหารที่มีทัศนคติเชิงบวกต่อนักการเมือง ระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้ก็เพื่อเตรียมความพร้อมในการยอมรับหลักการความเป็นใหญ่ของพลเรือน (Civilian Supremacy) ตามหลักสากล

แนวทางใหม่ของการปฏิรูปกองทัพ

ตามที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า ถ้าต้องการให้ทหารไทยมีความคิดไปกับระบบประชาธิปไตยแล้ว การปฏิรูปกองทัพในแนวทางใหม่เป็นสิ่งจำเป็นต้องริเริ่มขึ้น เพราะหากมีการปฏิรูประบบและการผลิตนายทหารใหม่ เช่น มีการปรับระบบการศึกษาให้ทหารไปเรียนรู้ประสบการณ์จากต่างประเทศมากขึ้น ดังเช่น ในกรณีของโรงเรียนนายร้อยทหารบก ของโปรตุเกสและเกาหลีใต้ หรือหันมาส่งเสริมให้ทหารเรียนกับพลเรือนตามมหาวิทยาลัยต่างๆ เพื่อที่จะทำให้ทหารมีกระบวนทัศน์มองโลกกว้าง ได้เรียนรู้กับประชาชนทั่วไป ผูกพันกับประชาชน รับรู้ข่าวสาร ไม่แปลกแยก และทหารมีความคิดทางการเมืองที่ก้าวหน้าขึ้น ฯลฯ ดังในกรณีของโรงเรียนนายร้อยทหารบก บราซิล อาร์เจนตินา และอินโดนีเซียแล้ว ย่อมถือเป็นจุดแข็งและความสำเร็จของการปฏิรูปกองทัพจากภายใน และของกระบวนการสร้างประชาธิปไตยไปสู่ความเข้มแข็ง เนื่องจากการปฏิรูปภายใต้กระบวนการสร้างสรรค์จากความพร้อมด้านภายในหรือ “ระเบิดจากข้างใน” นั่นเอง

เราคงปฏิเสธไม่ได้ว่า การมีอาหารรุ่นใหม่ในลักษณะเช่นนี้ คือ จุดเริ่มต้นของการปฏิรูปกองทัพจากภายใน เพราะย่อมเท่ากับมีทหารอาชีพที่มีความคิดก้าวหน้า มีความสัมพันธ์กับบุคคลภายนอกอย่างกว้างขวาง และมีทัศนคติที่ดีต่อระบอบประชาธิปไตย คือมีความพร้อมและยอมรับหลักความเป็นใหญ่ของพลเรือน จึงนับเป็นตัวแปรหรือพลังสำคัญในการเปลี่ยนแปลง และโอกาสของการปฏิรูปร่วมจะเกิดขึ้นในกองทัพเอง ด้วยพลังของทหารอาชีพรุ่นใหม่ซึ่งจะเป็นกองหน้าของการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลง ผ่านไปสู่ประชาธิปไตย ดังในกรณีของโปรตุเกส และนำไปสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปกองทัพและประชาธิปไตย เช่นเดียวกับที่เคยเกิดขึ้นในหลายประเทศที่เปลี่ยนผ่านมาแล้ว ดังในกรณีของเกาหลีใต้และอินโดนีเซีย และน่าจะเกิดขึ้นกับไทยได้ ถ้าหากมีการดำเนินการในการปรับเปลี่ยนระบบและกระบวนการของการผลิตทหารรุ่นใหม่ให้เป็นทหารอาชีพตามแบบตะวันตกอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

งานวิจัยนี้จึงถือเป็นการบุกเบิกและเป็นการวิจัยเชิงประยุกต์ โดยจะอาศัยฐานข้อมูลและองค์ความรู้เกี่ยวกับระบบการศึกษาทางทหารจากประเทศตะวันตกเป็นต้นแบบ และเรียนรู้จากประสบการณ์ของประเทศที่ประสบความสำเร็จในการเปลี่ยนผ่านมาสู่ประชาธิปไตยในภูมิภาคเอเชีย โดยเฉพาะกรณีของเกาหลีใต้และอินโดนีเซีย เพื่อเป็นตัวอย่างหรือเป็นเสมือนหนึ่งแสงสว่างส่องทางให้การออกแบบสำหรับกรณีของไทย ทั้งนี้ก็ด้วยความหวังว่า ในเวลาอันใกล้จะเห็นอนาคตของการปฏิรูปที่เป็นจริงในสังคมไทย เพราะหากมีการปฏิรูปในระดับพื้นฐานคือ ระบบการผลิตทหารอาชีพ ก็น่าจะได้เห็นทางออกใหม่หรือความเป็นไปได้ในอีกทางหนึ่งของการปฏิรูปกองทัพและประชาธิปไตย ในลักษณะของการเห็นแสงสว่างที่ปลายอุโมงค์ จากมุมที่ยังไม่เคยมีการมองมาก่อนในแวดวงไทยศึกษา

กล่าวอีกทางหนึ่งคือ การวิจัยนี้มีลักษณะเป็นการทวนกระแสจากองค์ความรู้เดิม ทั้งนี้ก็เพื่อเสริมความรู้และเสนอความเป็นไปได้จากแง่คิดอื่นที่นักวิชาการกระแสหลักมักมองไม่เห็น อาจเพราะเคยชิน เคยเชื่อกันตลอดมาว่า มีอยู่หนทางเดียว คือการฝากความหวังไว้เพียงฝ่ายการเมืองและพลังประชาชน แต่ในงานวิจัยนี้จะย้ายความสนใจของท่านทั้งหลายมาอยู่ที่ทหารหรือกองทัพ และหวังว่าน่าจะเป็นการอุดช่องโหว่ของความต้องการเรื่องการปฏิรูปกองทัพและประชาธิปไตยตามกระแสหลักที่ผ่านมาได้

เป้าหมายหลักของการดำเนินการวิจัยนี้ มีจุดเน้นคือเพื่อนำองค์ความรู้เกี่ยวกับระบบการศึกษาทางทหารที่ได้จากต่างประเทศมาสู่การปฏิบัติในโรงเรียนทางทหารของไทย โดยเฉพาะโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า เช่น การมีทัศนคติเชิงบวกต่อระบอบประชาธิปไตย และมุ่งความใส่ใจกับทหารอาชีพเป็นภารกิจหลักนั้น ในประเทศประชาธิปไตยเขาสอน เขาหล่อหลอมความเป็นทหารอาชีพให้กับนักเรียนนายร้อยกันอย่างไร และจะนำมาใช้ในระบบโรงเรียนทางทหารของไทยได้หรือไม่ มากน้อยเพียงใด คือเป็นข้อเสนอเพื่อการกำหนดกรอบเชิงนโยบายของการปฏิรูประบบการศึกษาของกองทัพเป็นจุดเริ่มต้น โดยมียุทธศาสตร์ต่อการสร้างกองทัพที่มีทหารอาชีพและมีความเป็นประชาธิปไตยเป็นพื้นฐาน ในขณะเดียวกัน ทหารรุ่นใหม่ยังคงมีความเข้มแข็งในฐานะทหารอาชีพหรือรบเป็น คบคู่กันไปกับความเป็นทหารวิชาการ ทหารปัญญาชน ที่มีความรอบรู้ทางวิชาการทั้งด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีสมัยใหม่และการทหาร หรือมีความคิดอ่านในด้านต่างๆ อย่างผู้รู้ คือเข้าใจความเป็นไปของกระแสทางสังคมและโลกกว้างเป็นอย่างดี

เพื่อการบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของการออกแบบสำหรับกรณีของไทยนั้น งานวิจัยนี้เริ่มจากคำถามที่ได้เรียงลำดับมาว่า ถ้าการมีทหาร

อาชีพมีความสำคัญในฐานะเป็นปัจจัยกำหนดความสำเร็จของการปฏิรูป กองทัพและกระบวนการสร้างประชาธิปไตย เช่นที่เคยเกิดขึ้นในบางประเทศ ของยุโรป เช่น โปรตุเกสและสเปน และในบรรดาประเทศกำลังพัฒนา ทั้งหลายที่กล่าวมาแล้ว สิ่งที่จะต้องทำความเข้าใจต่อไปให้กระจ่างชัดก็คือ การจัดระบบการศึกษาหรือรูปแบบการผลิตการสร้างทหารอาชีพในลักษณะ เช่นนี้มีต้นแบบจากไหน และที่สำคัญยิ่งก็คือ จะดำเนินการตามแบบอย่าง นั้นให้สำเร็จในแบบฉบับของตนได้อย่างไร

คำตอบของคำถามนี้ในเบื้องต้นอยู่ที่ประเทศตะวันตก แต่ประเทศ อื่นๆ ทั้งในภูมิภาคลาตินอเมริกาและเอเชีย รวมทั้งบางประเทศในยุโรปนั้นมี ลักษณะเด่นตรงไหน อย่างไร เช่น ใช้ระบบของประเทศใดประเทศหนึ่งเป็น การเฉพาะหรือแบบระบบผสม และตัวแบบเหล่านี้จะนำมาประยุกต์ใช้ใน กรณียของไทยได้หรือไม่ อย่างไร ทั้งหมดนี้เป็นประเด็นหลักที่งานวิจัยนี้ พยายามจะตอบให้ได้ โดยมุ่งค้นหาจากแหล่งข้อมูลและองค์ความรู้ทั้งจาก ตัวแบบทางสหรัฐอเมริกา ยุโรปและเอเชีย และหวังว่าจะได้คำตอบที่ชัดเจน ในเชิงรูปธรรม และสามารถนำเสนอในเชิงนโยบายสำหรับนำไปปฏิบัติได้ คือมีตัวแบบที่ดีสำหรับการปรับเปลี่ยนโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ไปสู่ความสำเร็จในการผลิตทหารอาชีพตามแบบตะวันตกในอนาคต

ส่วนในอนาคต เมื่อการผลิตทหารของโรงเรียนนายร้อยพระ จุลจอมเกล้ามีลักษณะเป็นทหารอาชีพตามตะวันตกแล้ว ทหารอาชีพนี้จะมี บทบาทและอิทธิพลต่อไปอย่างไร ทั้งในเรื่องการปฏิรูปกองทัพและ ประชาธิปไตย ไม่ว่าจะไปในลักษณะของการรัฐประหารเพื่อ ประชาธิปไตย ดังในกรณีของโปรตุเกส หรือไม่ยุ่งเกี่ยวกับการเมือง เพื่อให้การ พัฒนาประชาธิปไตยดำเนินไปอย่างมั่นคง ดังต้นแบบในสหรัฐอเมริกาและ ยุโรป รวมทั้งในกลุ่มประเทศเปลี่ยนผ่าน เช่น ในกรณีของเกาหลีใต้

อินโดนีเซีย และหลายประเทศในกลุ่มลาตินอเมริกาก็ตาม ย่อมถือเป็นอีกเรื่องหนึ่งที่ยังไม่จำเป็นต้องถกเถียงกันมากนักในเวลานี้ เพราะขึ้นอยู่กับหลายตัวแปรในอนาคต โดยเฉพาะความเข้มแข็งของฝ่ายการเมืองและภาคประชาสังคมอยู่ในระดับมากน้อยเพียงใด หรือมีความพร้อมรองรับกับแรง “ระเบิดจากข้างใน” ของกองทัพหรือไม่ อย่างไร

แต่ไม่ว่าจะมีความเป็นไปได้ในทิศทางใดก็ตาม การมีทหารอาชีพตามแบบตะวันตกที่มีลักษณะเป็นทหารวิชาการ ทหารปัญญาชนนั้น ย่อมถือว่าเป็นเรื่องดีทั้งกับกองทัพและประเทศชาติเสมอ โดยเฉพาะในยุคการเมืองเศรษฐกิจของกระแส “Democratization” “Mobile Economy” และรหัสใหม่ “ประเทศไทย 4.0” ซึ่งทำให้ไทยจำเป็นต้องมีพลเมืองและทหารอาชีพที่มีความรู้ มีความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่ได้ด้วยตนเองเป็นพื้นฐานจากระบบการศึกษาทางทหารที่มีประสิทธิภาพและคุณภาพ เพราะถ้าหากยังมีการเพิ่มจำนวนทหารอาชีพทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพได้อย่างต่อเนื่องและมากขึ้นแล้ว โอกาสที่ไทยจะเข้าใกล้และกลายเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญ (Turning point) ทำนองเดียวกับกรณีของโปรตุเกสในปี 2517 หรือในแนวทางคล้ายกันกับของเกาหลีใต้ในปี 2530 และอินโดนีเซียในปี 2541 ย่อมเป็นไปได้ไม่น้อยเช่นกันสำหรับอนาคตของไทย ทั้งเรื่องการปฏิรูปกองทัพและประชาธิปไตย รวมทั้งการก้าวไปสู่การพัฒนาหรือการยกระดับขึ้นเป็น “เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยความรู้/นวัตกรรม”

ดังนั้นประเด็นสำคัญในขณะนี้ จึงมิใช่การนั่งรอคอยหรือการตั้งข้อกังขากับความเป็นไปได้ของทหารไทย จะใช้การได้หรือไม่ อย่างไร โดยเฉพาะภารกิจของทหารอาชีพรุ่นใหม่ในการปฏิรูปต่อไปในลักษณะใด แต่หากอยู่ที่ต้องมีวิธีคิดในเชิงบวกและออกจากกรอบที่เคยยึดถืออยู่เดิม คือต้องกล้าและเร่งลงมือทำ ทั้งยังต้องดำเนินการบนฐานข้อมูลและความรู้

อย่างจริงจัง เพื่อให้ได้องค์ความรู้สำหรับการออกแบบดังกล่าวให้กับโรงเรียน นายร้อยพระจุลจอมเกล้าและกองทัพบกเป็นส่วนนำร่องของการปฏิรูป

การออกแบบใหม่: แนวคิดและการดำเนินการ

แน่นอนว่า การคิดการออกแบบนี้ย่อมต้องใช้เป้าหมายของระบอบประชาธิปไตยและอาศัยตัวแบบจากต่างประเทศเป็นตัวตั้ง กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ การออกแบบนี้ตั้งอยู่บนหลักการสำคัญที่กำหนดไว้อย่างชัดเจนตั้งแต่แรกแล้ว คือการสร้างทหารไทยให้มีลักษณะเป็นทหารอาชีพที่ยอมรับหลักความเป็นใหญ่ของพลเรือน แต่ควรต้องเน้นย้ำในที่นี้ว่า การออกแบบนี้มีใช้การลอกเลียนแบบจากประเทศใดประเทศหนึ่งเป็นการเฉพาะ หากต้องมีการดำเนินการในเชิงวิจัยบนฐานข้อมูลและความรู้ทางวิชาการกับตัวแบบจริง และประสบการณ์จากต่างประเทศ หรือภาคปฏิบัติของระบบการเรียนการสอนจริงในประเทศต่างๆ ควบคู่ไปด้วยอย่างเป็นระบบและครบกระบวนการของการผลิตทหารอาชีพตามแบบตะวันตก

งานวิจัยนี้อาศัยวิธีการทั้งด้านเอกสาร การสัมภาษณ์พูดคุยกับฝ่ายบริหาร อาจารย์ นายทหารและนักเรียนนายร้อยทั้งรายบุคคลหรือกลุ่มย่อย และการไปดูงานจากสถานที่จริงของการเรียนการสอนของโรงเรียนนายร้อยต่างประเทศจำนวน 9 ตัวอย่าง จาก 6 ประเทศ ได้แก่

(1) สหรัฐอเมริกา มี 3 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนนายร้อยทหารบกของรัฐ คือ เวสต์ปอยต์ (West Point หรือ The United States Military Academy at West Point) และโรงเรียนนายร้อยเอกชนอื่นๆ ที่นักเรียนนายร้อยไทยเคยจบมา เช่น มหาวิทยาลัยการทหารนอร์วิช (Norwich University; NU) ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยการทหารเอกชนที่เก่าแก่ที่สุดใน

สหรัฐอเมริกา และสถาบันการทหารเวอร์จิเนียหรือวีเอ็มไอ (Virginia Military Institute, VMI)

(2) ฝรั่งเศส มี 1 แห่งคือ โรงเรียนนายร้อยทหารบกแซงซีร์ของฝรั่งเศส (Ecole Spéciale Militaire de Saint-Cyr)

(3) เยอรมนี มี 2 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยทหาร เมืองฮัมบวร์ก (ฮัมบวร์ก) (Helmut-Schmidt Universität/Universität der Bundeswehr Hamburg) และมหาวิทยาลัยทหาร เมืองมิวนิก (Universität der Bundeswehr München)

(4) อิตาลี มี 1 แห่ง คือโรงเรียนนายร้อยทหารบกของอิตาลี (Military Academy of Modena)

(5) เกาหลีใต้ มี 1 แห่ง โรงเรียนนายร้อยทหารบกของเกาหลีใต้ (Korea Military Academy, KMA)

(6) อินโดนีเซีย มี 1 แห่ง โรงเรียนนายร้อยทหารบกของอินโดนีเซีย (Indonesian Military Academy, IMA หรือ AKADEMI MILITER, AKMIL)

ทั้งนี้เพื่อรวบรวมข้อมูลและความรู้ ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะต่างๆ สำหรับการค้นหาและนำเสนอตัวแบบที่เหมาะสมให้กับกรณีของไทย และเพื่อให้ได้มาซึ่งตัวแบบที่เหมาะสมนี้เป็นไปตามหลักทางวิชาการ จึงอาศัยความรู้เชิงประยุกต์ใช้ในเรื่องความเป็นไปได้ของการรับและการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมในลักษณะแบบ “กระบวนการทำให้เป็นท้องถิ่น” (Localization) ตามแนวคิดของ O. W. Wolters (1982) เป็นเครื่องมือช่วยในการออกแบบจากฐานข้อมูลและองค์ความรู้ต่างประเทศสู่การปฏิบัติสำหรับกรณีของไทย

สำหรับหลักของการปรับให้เข้ากับท้องถิ่นหรือ “กระบวนการทำให้เป็นท้องถิ่น” ก็คือการรับและถ่ายทอดที่เป็นไปอย่างสมดุลตามหลักการคัด

สรรสิ่งที่ดีที่สุด เพราะตามหลักการนี้สังคมมนุษย์ในที่ต่างๆ มีความเจริญทางวัฒนธรรมในระดับเดียวกันหรือเท่าๆ กัน จึงสามารถรับและถ่ายทอดวัฒนธรรมกันได้ในทางสร้างสรรค์มากกว่าลอกเลียนแบบ และมีตัวอย่างในอดีตจากชุมชนต่างๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่ต่างได้แสดงให้เห็นว่า ผู้รับและผู้ถ่ายทอดทางวัฒนธรรมมักมีระดับทางวัฒนธรรมที่อยู่ในระดับเท่าๆ กันหรือใกล้เคียงกัน จึงทำให้การถ่ายทอดวัฒนธรรมนั้นๆ เป็นไปอย่างเหมาะสมหรือลงตัวในลักษณะเป็น “การประยุกต์” หรือการทำให้เข้ากับคนท้องถิ่น มากกว่าการตามกระแสหรือตามแบบจากภายนอกเท่านั้น

ข้อคิดจาก Wolters ที่นำมาปรับใช้ในงานวิจัยนี้คือ วัฒนธรรมหรือเงื่อนไขของท้องถิ่นในแต่ละประเทศถือเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษา เพื่อเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนาปัญหาหรือเรื่องนั้นๆ จากมุมมองของข้อเท็จจริงหรือสภาพของท้องถิ่น และควรต้องทำความเข้าใจตัวเราให้ดีเสียก่อน ก่อนที่จะศึกษาตามนักวิชาการหรือแนวทางของตะวันตก เนื่องจากลักษณะความไม่เหมือนกับประเทศอื่นๆ แม้อยู่ในภูมิภาคเดียวกันก็ตาม ย่อมเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้เสมอ และแน่นอนว่าสภาพหรือเงื่อนไขทางสังคม วัฒนธรรมของประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลาย ย่อมแตกต่างไปจากตะวันตกอย่างชัดเจน จึงทำให้การประยุกต์หรือการปรับใช้ไม่ว่าจะเป็นเรื่องระบบการปกครอง เศรษฐกิจ การศึกษาหรืออื่นๆ ให้เข้ากับท้องถิ่นของแต่ละแห่งหรือแต่ละประเทศนั้น อาจไม่ได้ตั้งใจที่เกิดขึ้นในประเทศเมืองแม่ แต่ถือได้ว่าประสบความสำเร็จ หากสามารถพัฒนาได้ผลเช่นเดียวกับตะวันตกในแบบฉบับของตนเอง ดังเช่น ในกรณีโรงเรียนนายร้อยทหารบกของเกาหลีใต้ (KMA) สามารถพัฒนาและบรรลุผลตามแบบระบบโรงเรียนนายร้อยทหารบกของสหรัฐอเมริกา (West Point) ในแบบฉบับของเกาหลีใต้เอง

ด้วยเหตุนี้ การตระหนักถึงความต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรม รวมทั้งรูปแบบและการพัฒนา ฯลฯ จากประเทศอื่น โดยเฉพาะจากตะวันตก จึงมิใช่การลอกเลียนแบบเพื่อให้เหมือนกับต้นแบบเท่านั้น แต่ “หัวใจ” ของกระบวนการนี้ควรอยู่ที่การประยุกต์นำมาปรับใช้อย่างไรให้เข้ากับพื้นฐานของท้องถิ่นหรือประเทศผู้รับเป็นสำคัญ ในกรณีของการออกแบบระบบการศึกษาทางทหารจากต่างประเทศเพื่อการปรับเปลี่ยนระบบเดิมของไทยก็เช่นกัน คือยังคงให้ความสำคัญกับโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าเป็นตัวตั้ง แต่อาจจำเป็นต้องทำการรื้อถอนหรือปรับพื้นฐานเดิมของไทยบางด้าน เพื่อให้เข้าและไปกันได้กับความทันสมัยและก้าวทันโลกกว้างของการผลิตทหารอาชีพตามแบบตะวันตกด้วย ซึ่งในเรื่องนี้อาจเทียบได้ทำนองคล้ายกับการต่อเติมบ้านเดิมที่มีอยู่ โดยทิ้งส่วนเก่าหรือของเดิมที่ใช้การไม่ได้แล้วและทดแทนด้วยของใหม่ จึงทำให้ระบบเดิมหรือบ้านหลังเก่ามีความแข็งแรงและดูสวยงามขึ้นตามสมัยนิยม ทั้งนี้ก็เพื่อให้การปรับเปลี่ยนโฉมใหม่ของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าได้มาตรฐานของตะวันตก และประสบความสำเร็จในแบบฉบับของตนเอง เช่นเดียวกับในกรณีของเกาหลีใต้ (KMA) และอินโดนีเซีย (AKMIL)

กล่าวให้แคบตามหลักของการนำมาปรับใช้นี้คือ มีลักษณะผสมผสานและเป็นที่ยอมรับของสังคมแต่ละแห่ง ในทำนองแบบทำของนอกให้เข้ากับท้องถิ่นนั่นเอง หรือประสบความสำเร็จในการเอาอย่างตามระบบของตะวันตกในแบบฉบับของตน ดังนั้นการออกแบบและนำมาปรับใช้ตามหลักการนี้ จึงต้องคำนึงถึงความเหมาะสม แต่มีคุณภาพเช่นเดียวกับทางต้นแบบ โดยมีการตกลงร่วมกันของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะกองทัพ หน่วยงานศึกษาและนักเรียนนายร้อย กับฝ่ายปฏิรูปหรือภาคการเมืองและประชาชน กล่าวคือ หากพินิจในเชิงการเมือง การปฏิรูป

กองทัพหรือการจัดระบบการศึกษาทางทหารใหม่ อาจไม่แตกต่างไปจาก เรื่องการเมืองอื่นๆ ในการปฏิรูปประชาธิปไตย คือต้องเป็นไปตามลักษณะ ของ “ทฤษฎีการตกลงร่วมกัน” จากทุกฝ่ายที่จะต้องช่วยกันเลือกสรรวิธีการ และกระบวนการที่ดีที่สุด หรือการพินิจจากตัวแบบที่งานวิจัยนี้ค้นพบและ นำมาเสนอ เพื่อมุ่งสู่การกำหนดระบบและการผลิตทหารที่จะนำไปสู่การ บรรลุผลต่อการสร้างทหารอาชีพตามแบบตะวันตกในสังคมไทยได้อย่าง ราบรื่นและสร้างสรรค์ คือมิใช่เป็นการลอกเลียนแบบในลักษณะอัดสำเนา ระบบหรือรูปแบบจากประเทศใดประเทศหนึ่งในทำนองแบบสูตรสำเร็จรูป

เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการได้ตัวแบบดังกล่าว การสร้างฐานคิด ของการออกแบบที่เหมาะสมนี้ จึงวางอยู่บนรากฐานทางวัฒนธรรมไทยและ ความพร้อมของสังคมไทยที่จะปรับรับจากภายนอกเป็นหลัก โดยเริ่มต้นจาก การวิเคราะห์ปัญหาหลักของไทย จากนั้นจึงเป็นการสำรวจและประมวล ความรู้เชิงแนวคิดในการจัดระบบการศึกษาทางทหารในประเทศ ประชาธิปไตยทั้งหลาย แล้วนำไปสู่การสำรวจ รวบรวมและประมวลความรู้ เชิงภาคปฏิบัติของระบบการเรียนการสอนจริงในประเทศต่างๆ เพื่อศึกษา ตัวแบบจริงที่มีอยู่หรือระบบที่ใช้ในประเทศต้นแบบทางตะวันตก ทั้ง ยังเรียนรู้จากประสบการณ์หรือบทเรียนจากประเทศอื่นๆ ในเอเชีย ที่ประสบความสำเร็จในการเปลี่ยนผ่านจากเผด็จการสู่ ประชาธิปไตย จากนั้นจึงนำความรู้ แนวคิด ประสบการณ์และข้อเท็จจริง ทั้งหมดนี้กลับมาถ่วงถ่วงและผสมผสานให้เข้ากับความต้องการของ สังคมไทย โดยคัดเลือกจากตัวแบบต่างๆ ที่เป็นไปได้ ตามแบบ “กระบวนการทำให้เป็นท้องถิ่น” เพื่อคัดสรรสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับการออกแบบ และจะได้ตัวแบบที่เหมาะสมสำหรับการจัดระบบการศึกษาทางทหารใหม่ ให้กับกองทัพไทยต่อไป

กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ตัวแบบที่เหมาะสมนี้เป็นผลมาจากการประยุกต์อย่างผสมผสานให้สอดคล้องเข้ากับสภาพปัญหาของระบบเดิมที่ใช้อยู่ โดยตระหนักถึงบทบาทของทหารที่มีความสำคัญในประวัติศาสตร์การเมืองไทย ในขณะที่ตัวแบบที่เหมาะสมนี้จะพลังขับเคลื่อนให้การผลิตทหารของไทยมีความเป็นสากลยิ่งขึ้น หรือไปสู่นวัตกรรมให้สอดคล้องไปกับกระบวนการสร้างประชาธิปไตยด้วย เนื่องจากการจัดระบบการศึกษาทางทหารแบบใหม่จะเน้นการผลิตทหารอาชีพตามแบบตะวันตก และจะมีอิทธิพลและบทบาทต่อการเปลี่ยนผ่านสู่ประชาธิปไตย คือเป็นไปตามหลักการของการควบคุมกองทัพโดยพลเรือน ซึ่งเป็นหลักการสำคัญในการจัดความสัมพันธ์ระหว่างทหารกับพลเรือนในประเทศประชาธิปไตยทั้งหลาย

ดังนั้น ตัวแบบนี้จึงมีความสำคัญในฐานะปัจจัยที่มีบทบาทและอิทธิพลต่อการปฏิรูปกองทัพ และความเป็นไปได้ของการปฏิรูปการเมืองในอนาคต ถ้าหากฝ่ายการเมืองหรือพลังประชาชนมีความเข้มแข็ง รัฐบาลพลเรือนที่มาจากการเลือกตั้งมีคุณภาพเช่นเดียวกับรัฐบาลในประเทศประชาธิปไตยทั้งหลาย และที่สำคัญคือ ต้องมีการนำตัวแบบนี้ไปปรับใช้ในระบอบนโยบายและการปฏิบัติการในระดับกองทัพอย่างจริงจัง ตั้งแต่ต้นน้ำไปจนถึงปลายน้ำ คือ รัฐบาล กองทัพบกและโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ในสมัยปัจจุบัน

ปัญหาของระบบไทยปัจจุบัน

ปัญหาของภาคปฏิบัติในระบบและการผลิตนายทหารบก (หลัก) ของไทย จากประสบการณ์ของผู้เขียนในฐานะอาจารย์ ส่วนการศึกษาโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า พบว่ามีหลักใหญ่คือ ระบบการเรียนการสอนภาควิชาการที่ยังไม่มีประสิทธิภาพ หรือไม่สามารรถฝึกอบรมให้นักเรียน

นายร้อยพัฒนาขึ้นเป็นทหารอาชีพในลักษณะทหารวิชาการ/ปัญญาชนได้อย่างมีคุณภาพ ในทำนองเดียวกับการผลิตทหารอาชีพทางตะวันตก ซึ่งเน้นการฝึกอบรมทหารให้มีความรู้ทางวิชาการเช่นเดียวกับบัณฑิตที่มีคุณภาพคือมีใช้เพียงการใช้กำลังและอาวุธ หากยังเน้นการผลิตทหารที่ใช้ปัญญาและความรู้ เข้าใจการใช้ชีวิตในสังคมประชาธิปไตยและโลกกว้าง หรือมีความเป็นนักวิชาการ/ปัญญาชนไปในตัวด้วย คือรู้และเก่งทั้งบู๊และบุ๋น จึงเท่ากับเป็นการผลิตทหารในแบบ “พลเมืองพร้อมรบ” (citizen-soldiers) หรือ “นักวิชาการในเครื่องแบบ” (Scholar uniforms)

แต่จากการวิเคราะห์ทางประวัติศาสตร์ของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าโดยย่อ ปัญหานี้มีไข่มุมมาตั้งแต่ต้นเมื่อมีการก่อตั้งโรงเรียนนายร้อยในสมัยรัชกาลที่ 5 เพราะในช่วงแรกผู้นำไทยได้ให้ความสำคัญกับภาควิชาการในฐานะเป็นหนึ่งในองค์ประกอบของการเป็นทหารอาชีพตลอดมา ดังพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ทรงก่อตั้งโรงเรียนทหารสมัยใหม่ เพื่อ “จะผลิตนายทหารที่มีความรู้ความสามารถทั้งในด้านวิชาการ ระเบียบวินัย และมีน้ำใจ” (พลเอกหญิง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, 2553) และระบบการเรียนการสอนภาควิชาการในสมัยเริ่มแรกนั้นก็มีการเน้นอย่างจริงจังและมีความเข้มข้นไม่ต่างไปจาก “เนื้อใน” ของ West Point หรือ “นักวิชาการในเครื่องแบบ” ทั้งนี้ก็เพื่อให้นักเรียนนายร้อยมีความรู้อย่างกว้างขวางทั้งด้านวิชาการและการทหาร

ตัวอย่างจากงานวิจัยของพลตรีหญิง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เรื่อง “โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้ากับสยามใหม่ ในช่วง พ.ศ. 2430-2475” นั้น พระองค์ทรงแสดงให้เห็นได้ว่า ระบบการเรียนการสอนในสมัยนั้น “นักเรียนนายร้อยได้รับความรู้อย่างกว้างขวาง ไม่ได้

เรียนแต่วิชาทหารเท่านั้น หากให้รู้จักขนบธรรมเนียมและความเป็นอยู่ของประชาชนในชาติ การปกครองของไทยและการปกครองของประเทศต่างๆ เพื่อให้รู้จักเปรียบเทียบและเห็นปัญหาของสังคมไทย” นอกจากนี้พระองค์ยังทรงนำเสนอให้เห็นว่าวิธีการสอนในสมัยนั้นได้ “เน้นให้แสวงหาความรู้ไม่เชื่ออะไรง่ายๆ ให้คิดหาเหตุผลอยู่เสมอ ไม่เน้นการท่องจำแต่อย่างเดียว” และถือได้ว่านายทหารที่จบการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยในสมัยนั้น “เป็นกลุ่มปัญญาชนรุ่นแรกๆ ที่ได้รับการศึกษาแบบตะวันตก” (สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, 2535)

อย่างไรก็ตาม การเน้นถึงความสำคัญของภาควิชาการ ในฐานะเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของการเป็นทหาร และความเป็นทหารอาชีพที่มีลักษณะของความเป็นทหารวิชาการหรือทหารปัญญาชน ซึ่งถือเป็นลักษณะเด่นที่พบเห็นได้ตั้งแต่สมัยเริ่มแรกและต่อเนื่องมาในหลักสูตรของเท็มนิคทหารบกสมัยจอมพลป. พิบูลสงคราม กลับลดลงอย่างเห็นได้ชัดในช่วงหลังสงครามโลกฯ หรือในหลักสูตรที่สาม (หลักสูตร จปร.) โดยเฉพาะเมื่อไทยได้ตามแบบอย่างของ West Point หลังการรัฐประหาร พ.ศ. 2490 เป็นต้นมา หรืออาจเริ่มจากนักเรียนนายร้อยหลักสูตร จปร. รุ่นแรก (จปร. รุ่น 1) ก็ได้ และได้พัฒนาต่อเนื่องมาค่อนข้างยาวนานในช่วงสงครามเย็นจนถึงสมัยปัจจุบัน เพราะแทนที่จะได้ผลผลิตตามต้นแบบ กลับส่งผลให้คุณภาพของนักเรียนนายร้อยในลักษณะทหารวิชาการ ยิ่งลดลงจนมีแนวโน้มไปในทิศทางตรงกันข้ามกับทหารรุ่นก่อนๆ ใน 2 สมัยแรกนั้นอย่างชัดเจน เนื่องจากนักเรียนนายร้อยรุ่นหลังโดยเฉพาะสมัยปัจจุบัน ไม่สนใจเรียน ไม่อ่านหนังสือและขาดแรงจูงใจในการแข่งขันในด้านต่างๆ ทั้งการเรียนการสอน การแสวงหาความรู้ ฯลฯ

สาเหตุหลักของเรื่องนี้คงปฏิเสธไม่ได้ว่า มาจากผู้นำทหารในระดับ
รัฐบาลและกองทัพในช่วงหลัง 2490 มิได้ให้ความสำคัญกับความรู้ทาง
วิชาการในการผลิตนายทหารมากเท่ากับช่วงก่อนหน้า ทั้งในสมัยรัชกาลที่ 5
และช่วงหลัง 2475 ถึงสมัยสงครามโลกฯ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคณะ
รัฐประหาร 2490 เป็นผู้นำทหารกลุ่มแรกในประวัติศาสตร์การเมืองไทย
สมัยใหม่ ที่มีได้จบการศึกษาจากตะวันตก หากเปรียบเทียบกับผู้นำในรุ่น
บุกเบิกสมัยรัชกาลที่ 5 ส่วนใหญ่เคยเป็นนักเรียนนอก และรุ่นหลัง พ.ศ.
2475 ยังคงมีกลุ่มผู้นำของกองทัพในลักษณะทหารวิชาการและทหาร
ปัญญาชน อาทิ พระยาพหลพลพยุหเสนา พระยาทรงสุรเดช และรวมถึงจอม
พล ป.พิบูลสงคราม ด้วย แต่ผู้นำของกองทัพบกส่วนใหญ่ที่ขึ้นมามีอำนาจ
หลังรัฐประหาร พ.ศ. 2490 กลับมิใช่นักเรียนทหารที่จบจากต่างประเทศ
และที่สำคัญคือ เป็นที่เข้าใจได้ว่าคณะรัฐประหารไม่สนใจปรัชญาและ
“หัวใจ” ของการผลิตทหารอาชีพแบบตะวันตก ที่ผู้นำสองรุ่นก่อน (รุ่นสมัย
รัชกาลที่ 5 และรุ่น 2475) ได้วางไว้ ในลักษณะของทหารอาชีพที่มีความ
เป็นทหารวิชาการหรือทหารปัญญาชนไปในตัวนั่นเอง

นอกเหนือจากเรื่องไม่มีประสบการณ์ด้านการฝึกฝนทางทหารอาชีพ
แบบตะวันตกแล้ว เป็นไปได้ว่า ผู้นำของคณะรัฐประหาร 2490 ยังไม่เห็น
ความจำเป็นในเรื่องการให้ความสำคัญทางความรู้วิชาการกับการผลิตทหาร
อีกด้วย แต่กลับสร้างให้ทหารกลายเป็นผู้นำทางการเมืองอย่างมีน้ำหนัก
เนื่องจากการเป็นผู้นำของประเทศและความก้าวหน้าของอาชีพทหารใน
กองทัพ ที่คณะรัฐประหารได้เริ่มสร้างขึ้นใหม่หลัง พ.ศ. 2490 นั้น ล้วน
ขึ้นอยู่กับการเมือง โดยเฉพาะการแข่งขัน “คอนเนคชั่น” (Connection)
หรือเส้นสายการสร้างความสัมพันธ์ในเชิงธุรกิจการเมืองเป็นหลัก คือไม่มี
ความจำเป็นต้องอาศัยความรู้ทางวิชาการมากนักก็ได้ และเรื่องสอบตกก็

กลายเป็นเรื่องเล็กๆ เพราะความก้าวหน้าของอาชีพทหารเริ่มเห็นได้ชัดว่า ย่อมขึ้นอยู่กับการเมืองมากกว่าความรู้ทางวิชาการ เช่น หากสอบตก แต่เข้าร่วมรัฐประหารย่อมมีความดีความชอบ จึงมีคำสั่งให้เลื่อนชั้นหรือสอบผ่านได้ ดังในกรณีปี 2490 นักเรียนนายร้อยก็ได้รับผลจากเรื่องนี้โดยตรง คือ สอบตก แต่ก็ได้เลื่อนชั้น เพราะมีความดีความชอบจากการร่วมรัฐประหาร (โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า, 2510: 271-272)

การได้รับผลประโยชน์โดยตรงจากการมีส่วนร่วมทางการเมืองนี้ แน่นนอนว่ามีส่วนทำให้วิถีคิดและการมองอนาคตของนักเรียนนายร้อยมีลักษณะแปรเปลี่ยนไปจากรุ่นก่อนหน้าไม่มากนักน้อย แม้ไม่สามารถจะกล่าวได้ว่าทหารทุกนายมีความคิดอ่านเช่นนี้ก็ตาม แต่ย่อมส่งผลให้การผลิตทหารอาชีพของไทยปรับเปลี่ยนไปจากแนวเดิมที่เน้นวิชาการ ความรู้ การสอบ การแข่งขัน ฯลฯ มาเป็นการเน้นความเป็นรุ่น เน้นกลุ่มเพื่อน พี่น้อง เพื่อเป็นการเกาะกลุ่มทางการเมืองหรือการมองหาผู้นำทางการเมืองเป็นฐานอำนาจ ในลักษณะของ “ทหารการเมือง” มากกว่าทหารอาชีพในแบบตะวันตก

จึงไม่ต้องแปลกใจมากนักว่า ทำไมการผลิตทหารอาชีพตามแบบของ West Point ในช่วงสงครามเย็น ที่มาพร้อมกับหลักสูตรนักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า (จปร.) กลับล้มเหลวและหันเหไปจากแนวเดิมทั้งสมัยเริ่มแรกในรัชกาลที่ 5 และสมัยต่อมาคือ โรงเรียนนายร้อยที่มหินทรการบก เพราะด้วยปัจจัยพื้นฐานทางความคิดอ่านของผู้นำทหารในคณะรัฐประหาร 2490 ที่อิงอยู่กับการเมือง คือการมีฐานคิดในลักษณะของการเน้นความเป็น “ทหารการเมือง” หรือการแสวงหา connection ซึ่งค่อยๆ ฝึกตัวขึ้นใหม่ และแพร่หลายอยู่ในกองทัพและโรงเรียนนายร้อยอย่างต่อเนื่องนั้น แน่นนอน

ว่าสิ่งนี้ได้กลายเป็นกำแพงขวางกั้นในการพัฒนาทหารอาชีพ ที่เน้นการแสวงหาความรู้หรือการแข่งขันทางวิชาการเป็นพื้นฐานไปโดยปริยาย

ดังนั้นแม้โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าในช่วงหลังสงครามโลกฯ ได้ถอดแบบอย่างของสหรัฐอเมริกา (West Point) อย่างเต็มตัวในช่วงแรก และระบบ West Point ยังคงมีบทบาทและอิทธิพลในระยะต่อมาจนถึงสมัยปัจจุบัน แต่การผลิตทหารอาชีพของไทยกลับห่างไกลจากต้นแบบอย่างสิ้นเชิง และแทบจะไม่มี ความเข้มข้นของ West Point หากเปรียบเทียบกับโรงเรียนนายร้อยทหารบกในเอเชียด้วยกัน โดยเฉพาะประเทศที่รับระบบ West Point ในช่วงเวลาเดียวกับไทย เช่น เกาหลีใต้และไต้หวัน เป็นต้น

หากอาศัยความรู้หรือบทเรียนทางประวัติศาสตร์มาช่วยวิเคราะห์ เพื่อแก้ไขปัญหาที่ อาจจำเป็นต้องแยกประเด็นออกเป็น 2 ระดับใหญ่ คือ (1) ระดับผู้นำ รัฐบาลและกองทัพ และ (2) ระดับปฏิบัติการหรือหน่วยให้การศึกษาคือ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ในระดับผู้นำนั้นอาจแก้ไขไม่ยากนัก เพราะเป็นระดับเชิงนโยบาย แต่เป็นเรื่องทางการเมืองและสังคม จะเป็นผู้ตัดสินใจ หรือหากสังคมมีความเข้มแข็งและเอาจริงในการกำกับ และควบคุมกองทัพ ดังเช่น กรณีของเกาหลีใต้ ในปี 2530 (1987) หรือกรณีของอินโดนีเซียในปี 2541 (1998) ส่วนในระดับโรงเรียนนายร้อยอาจยุ่งยากกว่า เพราะเป็นการแก้ไขในเชิงเทคนิค ซึ่งต้องอาศัยการออกแบบและองค์ความรู้จากต่างประเทศเป็นพื้นฐาน

ข้อเสนอตัวแบบใหม่: 3 โมเดล

แม้การวินิจฉัยและค้นหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่มีความเกี่ยวพันกัน ก็ไม่สามารถแยกส่วนที่มาจากระดับของผู้นำกับหน่วยปฏิบัติการให้การศึกษาออกจากกันได้อย่างเด็ดขาด แต่ข้อเสนอหลักของงานวิจัยนี้ได้จำกัดขอบเขต

การช่วยแก้ไข และหาทางออกให้กับปัญหานี้ในระดับเชิงเทคนิคหรือการปรับเปลี่ยนระบบของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าเท่านั้น เพื่อให้ระบบการเรียนการสอนภาควิชาการมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีข้อเสนอใหญ่ในการออกแบบซึ่งอาจแบ่งออกเป็น 3 โมเดลด้วยกัน คือ (1) การปรับเล็ก (S), (2) การปรับระดับกลาง (M) และ (3) การปรับขนาดใหญ่ (L)

ในแต่ละแบบนี้มีจุดมุ่งหมายเดียวกันคือ การผลิตทหารอาชีพให้ได้ตามมาตรฐานสากล และยังคงอยู่ในกรอบใหญ่ตามแนวพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ทรงก่อตั้งโรงเรียนนายร้อยสมัยใหม่ เพื่อ “จะผลิตนายทหารที่มีความรู้ความสามารถทั้งในด้านวิชาการ ระเบียบวินัย และมีน้ำใจ” แต่มีขอบเขตการปรับเปลี่ยนต่างกันอยู่มาก ตั้งแต่ระดับความพยายามรักษาระบบเดิมไว้ในแบบปรับเล็ก ไปจนถึงการริเริ่มระบบใหม่ในลักษณะของการจัดตั้งโรงเรียนนายร้อยเอกชนคู่ขนานกันไปกับของเดิมในแบบปรับขนาดใหญ่ ดังนั้นความเป็นไปได้ของแต่ละแบบจึงขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายตัวแปรทางสังคมการเมืองไทย และสามารถศึกษาเพิ่มเติมจากแหล่งข้อมูลและองค์ความรู้ในโลกประเทศประชาธิปไตยทั้งหลายต่อไป กล่าวคือ

(1) การปรับเล็ก (S) ในแบบนี้มีความมุ่งหมายเพื่อรักษาระบบเดิมไว้ แต่ต้องออกแบบให้ระบบการเรียนการสอนภาควิชาการมีความเข้มข้นขึ้นกว่าเดิม คือจะเป็นไปในลักษณะยังคงของเดิมทั้งระบบ คือมีการเรียนรวมแบบเรียนภาควิชาการควบคู่ไปกับวิชาทหารและการฝึกตลอดหลักสูตร แต่ภาควิชาการต้องปรับใหม่ทั้งระบบ ตั้งแต่หลักสูตร คุณภาพของอาจารย์ และระบบการเรียนการสอน และส่วนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ระบบหอพัก ห้องสมุด ฯลฯ และในการนี้จำเป็นต้องอาศัยการตามแนวทางอย่างจริงจังจากสหรัฐอเมริกา (West Point และโรงเรียนนายร้อยอื่นๆ เช่น VMI และ

Norwich University) และทางยุโรป เช่น ฝรั่งเศส รวมทั้งในเอเชียจากกลุ่มประเทศเปลี่ยนผ่านและประสบความสำเร็จในการพัฒนาระบบจากตะวันตกเป็นแบบฉบับของตน เช่น เกาหลีใต้ (Korea Military Academy, KMA) ซึ่งตามแบบอย่างของระบบ West Point อย่างจริงจังในลักษณะการถอดแบบและของอินโดนีเซีย (Indonesian Military Academy, IMA, หรือ AKADEMI MILITER, AKMIL) ซึ่งมีลักษณะผสมของ West Point และยุโรป

ส่วน (2) คือการปรับระดับกลาง (M) ในแบบนี้ต้องการรักษาบางส่วนของระบบเดิม โดยเฉพาะส่วนการเรียนวิชาและฝึกทางทหาร ซึ่งยังคงอยู่กับโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า แต่จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงระบบการเรียนการสอนภาควิชาการใหม่ โดยมีการแยกการเรียนและฝึกทางทหารออกจากภาควิชาการ คือเริ่มจากการฝึกทางทหารในระยะ 1-2 ปี จบแล้วได้ยศร้อยตรีจึงไปเรียนระดับปริญญาที่มหาวิทยาลัย ซึ่งจะมีลักษณะไปอิงหรือขึ้นอยู่กับหลักสูตรและการสอนตามระบบของมหาวิทยาลัยพลเรือนอย่างเต็มรูปแบบ โดยอาจจัดตั้งมหาวิทยาลัยทหารเทียบเท่ามหาวิทยาลัยพลเรือนมารับ เช่นเดียวกับมหาวิทยาลัยทหารของเยอรมนี (ที่ฮัมบวร์กและมิวนิค) หรืออาจโอนภาควิชาการไปอยู่ในความรับผิดชอบของมหาวิทยาลัยพลเรือนก็ได้ ดังเช่นกรณีโรงเรียนนายทหารรวมเหล่าของอิตาลี (ที่ตูริน) ในลักษณะของความร่วมมือทางวิชาการระหว่างโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้ากับมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงและอยู่ใกล้ เช่น มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หรือมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องค์กรฯ และถ้าต้องการใช้แบบนี้ในอนาคต จำเป็นต้องศึกษาตัวแบบอย่างจริงจังจากระบบของออสเตรเลียหรือหลายประเทศในยุโรป เช่น อังกฤษ เยอรมันและอิตาลี และ

(3) การปรับขนาดใหญ่ (L) คือการจัดตั้งโรงเรียนนายร้อยเอกชน ขึ้นมาดำเนินการควบคู่กันไปกับของเดิมคือ โรงเรียนนายร้อยพระ จุลจอมเกล้า ทำนองเดียวกับทางสหรัฐอเมริกาที่มีของรัฐ West Point แล้ว ยังมีโรงเรียนนายร้อยเอกชนอีกหลายสิบแห่ง ผลดีของระบบนี้คือ จะทำให้เกิดการแข่งขันและช่วยผลักดันให้โรงเรียนนายร้อยเดิมจำเป็นต้องมีการ ปรับเปลี่ยนไปในตัวด้วย นอกจากนี้ยังทำให้กำลังพล/นายทหารหลักของ กองทัพบกมีความหลากหลาย แต่มีคุณภาพ

การออกแบบในเรื่องนี้อาจไม่ยุ่งยากนัก เพราะมีตัวแบบจาก สหรัฐอเมริกาอยู่มาก เช่น Citadel, The Military College of South Carolina, Norwich University, Texas A & M University และ VMI, Virginia Military Institute แต่สิ่งที่ยุ่งยากมากกว่าการออกแบบและการนำ แบบ L ไปปฏิบัติ ก็คือความกล้าในการตัดสินใจเรื่องนี้ในระดับรัฐบาล ซึ่ง รัฐบาลที่กล้าตัดสินใจในเรื่องนี้อาจไม่จำเป็นต้องเป็นรัฐบาลพลเรือนที่มา จากการเลือกตั้งก็ได้ เพราะรัฐบาลทหารก็ยอมรับในเรื่องนี้ได้เช่นกัน หาก เห็นว่าการมีโรงเรียนนายร้อยเอกชนถือเป็นเรื่องดีทั้งกับสังคมและกองทัพ เนื่องจากการมีคู่แข่ง ย่อมจะช่วยพัฒนาในเชิงคุณภาพ

นอกจากนี้ประชาชนต่างก็มีสิทธิ์มีเสียงด้วยเช่นกัน เพราะการผลิต และความใฝ่ฝันต้องการมีทหารอาชีพนั้น มิใช่เป็นเรื่องของกองทัพเท่านั้น หากเป็นเรื่องของสังคมที่ทุกภาคส่วนควรมีส่วนร่วมและช่วยกันคิดช่วยกัน เสนอ เพื่อจะได้ตัวแบบที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย

สรุปและความเป็นไปได้

การออกแบบเพื่อการผลิต “ทหารอาชีพตามแบบตะวันตก” สำหรับใช้ในกรณีของไทยในอนาคต มีตัวแบบและข้อเสนอใหม่ใน 3 โมเดล

ด้วยกัน คือ (1) การปรับเล็ก (S) (2) ระดับกลาง (M) และ (3) ขนาดใหญ่ (L) และในแต่ละแบบนี้มาจากวิธีคิดที่ผ่านการกลั่นกรองตามแนวคิด “กระบวนการทำให้เป็นท้องถิ่น” เป็นหลัก แม้ในแต่ละแบบจะมีขอบเขตการปรับเปลี่ยนต่างกันอยู่มาก แต่มีเป้าหมายเดียวกันและยังคงอยู่ในแนวพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ทรงก่อตั้งโรงเรียนนายร้อยสมัยใหม่

ข้อเสนอใหม่ใน 3 โมเดลนี้ หากมองจากมุมมองของนักวิชาการหรือผู้วิจัย ในแต่ละแบบนี้มีความเป็นไปได้พอๆ กัน แต่หากพิจารณาจากมุมมองอื่นๆ โดยเฉพาะจากผู้เกี่ยวข้องหรือมีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง เช่น มุมของผู้เรียนหรือนักเรียนนายร้อย มุมของหน่วยปฏิบัติการให้การศึกษา คือผู้บริหารของโรงเรียนนายร้อย รวมทั้งอาจารย์ผู้สอน และฝ่ายการเมืองและภาคประชาชน ก็อาจมีแนวโน้มตัดสินใจเลือกนำแบบใดแบบหนึ่งจาก 3 โมเดลนั้นไปปรับใช้กับโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าต่อไป

อย่างไรก็ตาม แบบจำลองที่ได้รับความนิยมมากที่สุดจากนักเรียนนายร้อยและบรรดาศิษย์เก่าคือ แบบเล็ก (S) แต่แบบกลาง (M) และแบบใหญ่ (L) ยังไม่ถึงกับตกไปจากความเป็นไปได้ของการนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติ เนื่องจากยังมีนักเรียนนายร้อยอีกส่วนหนึ่งเห็นว่า ในแบบกลางก็น่าสนใจและต้องการไปเรียนกับนักศึกษาในมหาวิทยาลัย ด้วยเหตุผลหลากหลายประการทั้งการเรียนและอื่นๆ ส่วนในแบบใหญ่นั้นอยู่ในลำดับท้ายสุด อาจเพราะเป็นเรื่องใหม่เกินไป แต่ความเป็นได้ในกรณีของแบบใหญ่ก็มีเช่นกัน หากตัวเลือกแบบอื่นๆ ที่เสนอมาใช้การไม่ได้ผล หรือถือเป็นทางเลือกสุดท้าย เพื่อกระตุ้นให้โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า (CRMA) พร้อมรับกับ “Thailand 4.0” และ “Democratization” ที่ไทยคงหลีกเลี่ยงไม่ได้

ดังนั้น บทสรุปของงานวิจัยนี้คือ ข้อเสนอสำหรับการปรับเปลี่ยน โฉมใหม่ให้กับ CRMA ใน 3 โมเดลใหญ่ด้วยกัน แต่เป็นเพียงข้อสรุปของงานวิจัยเท่านั้น หากใช้ข้อสรุปของการปฏิรูป CRMA แต่ประการใดไม่ เพราะ แทนที่จะเป็นข้อสรุป บทสรุปนี้อาจกลับเป็นจุดเริ่มต้นของการถกเถียงเพื่อหาตัวแบบที่ดีที่สุดให้กับ CRMA ต่อไป ทั้งการพัฒนาในเรื่องคุณภาพทางวิชาการ คุณภาพของอาจารย์ผู้สอน และคุณภาพของนักเรียนนายร้อย

อย่างไรก็ตาม แม้ข้อเสนอของงานวิจัยนี้อาจยังมีใช้ข้อสรุปของการปฏิรูป CRMA แต่ถ้าทุกฝ่ายเห็นพ้องตรงกันว่า การปรับเปลี่ยนของ CRMA เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ในกระแสปัจจุบันแล้ว ข้อเสนอหลักใน 3 โมเดลที่มีการออกแบบมานี้ ย่อมถือเป็นแหล่งข้อมูลและองค์ความรู้ที่จำเป็นสำหรับเป็นฐานคิดของการกำหนดทางเลือกในการสร้างทหารอาชีพรุ่นใหม่ต่อไป ซึ่งหากมีการริเริ่มและดำเนินการจากรัฐบาลและกองทัพอย่างจริงจังและต่อเนื่องแล้ว ความสำเร็จของการปฏิรูปกองทัพและประชาธิปไตยในแนวทางใหม่จากรากฐานหรือ “ระเบิดจากข้างใน” ก็อยู่เบื้องหน้าที่พร้อมจะปรากฏตัวออกสู่สังคมไทยในอนาคตอันใกล้

บรรณานุกรม

โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า. (2510). *ครบรอบ 80 ปี โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า*. กรุงเทพฯ: กองทัพบก.

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, พลตรีหญิง. (2535).

โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้ากับสยามใหม่ ในช่วง พ.ศ. 2430-2475 เอกสารประกอบการสัมมนาทางประวัติศาสตร์ เรื่องการจัดการศึกษาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้ากับสยามใหม่. *หนึ่งศตวรรษสยามใหม่กับเส้นทางสู่ออนาคต*. จัดโดยสมาคมประวัติศาสตร์ ในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า เมื่อวันที่ 14-16 กุมภาพันธ์ 2535.

_____. (2553). การปฏิรูปทางการทหาร: การสร้างทหารอาชีพและสถาบันทหารและบทบาทของทหารที่มีต่อความมั่นคงของชาติ. *วารสารทางวิชาการ สภาอาจารย์ ส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า*, 8.

_____. “สมเด็จพระเทพฯ พระราชทานสัมภาษณ์ หลักทรงงานพัฒนาประเทศของ “ในหลวง” (14 ตุลาคม 2559). *มติชนออนไลน์*. สืบค้นจาก <http://www.matichon.co.th/news/321590>

สมพงษ์ ตุ่มสวัสดิ์. (2535). โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้ากับสยามใหม่ ในช่วง พ.ศ. 2475-ปัจจุบัน เอกสารประกอบการสัมมนาทางประวัติศาสตร์ เรื่องการจัดการศึกษาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้ากับสยามใหม่. *หนึ่งศตวรรษสยามใหม่กับเส้นทางสู่ออนาคต*. จัดโดยสมาคมประวัติศาสตร์ ในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระ

- พระเทพรัตนราชสุตาฯ สยามบรมราชกุมารี และโรงเรียนนายร้อย
พระจุลจอมเกล้า, 14-16 กุมภาพันธ์ 2535 (เอกสารสำเนา).
- สรศักดิ์ งามขจรกุลกิจ. (2557). *ตำนานใหม่ของขบวนการเสรีไทย: เรื่องราว
ของการต่อสู้เพื่อเอกราช สันติภาพ และประชาธิปไตยอย่างแท้จริง*.
กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2558). *นักรบสันติวิธี: ประวัติศาสตร์ ตำรา และวาทกรรมกรร
ทหารไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- _____. *โรงเรียนนายร้อยเอกชนของสหรัฐอเมริกา กับความเป็นไปได้ของ
“นายร้อยเอกชน” และ “นายร้อยหญิง” ในประเทศไทย* สืบค้นจาก
<http://www.rsu.ac.th/jla/.../20160630abstractDTVY2.pdf>
- _____. (2559). ระบบการเรียนการสอนของโรงเรียนนายร้อย
สหรัฐอเมริกากับปรัชญาและ “หัวใจ” ของการผลิตทหารอาชีพ.
วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 3(1).
- สุรชาติ บำรุงสุข. (2558). *เสนาธิปไตย รัฐประหารกับการเมืองไทย*.
กรุงเทพฯ: มติชน. “สุรชาติ บำรุงสุข” บนเวทีปฏิรูปกองทัพ “ไม่มี
ปัญญาชนประเทศใดหนุนการรัฐประหารยกเว้นปัญญาชนไทย”.
(21 กันยายน 2553). ประชาชาติธุรกิจออนไลน์. สืบค้นจาก
<https://www.prachachat.net/politics>
- เสรยา. (2556). *คนปั่นเมฆ ชีวิตและประสบการณ์ของพลเอก บุญสร้าง
นิยมประดิษฐ์*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- อรอนงค์ ทิพย์พิมล. (2013). *สภาพัฒน์อินโดฯ ตัวแบบการนำทหารกลับ
เข้ากรมกอง*. สืบค้นจาก
<http://www.prachatai.com/journal/2013/09/48717>

อานันท์ ปันยารชุน อดีตนายกรัฐมนตรี ตอบคำถามนายภิญโญ ไตรสุริยธรรมา ในประเด็นคำถามรัฐประหารกันเมื่อ 22 ปีที่แล้ว (รัฐประหารปี 2534) แล้ว กับวันนี้ของประเทศไทย เหมือนหรือต่างกันอย่างไร. (14 สิงหาคม 2557). สืบค้นจาก

<https://www.jabted.com/statement/Anand-talk-coup/>
อนุสรณ์ 50 ปี โรงเรียนเทคนิคทหารบก. (2527). กรุงเทพฯ: ธนาคารทหารไทย.

Aderson, N. (2016, April 26). Service academies: Where the U.S. military meets liberal arts. *The Washington Post*.

Aguero, Felipe & Stark, Jeffery (ed.). (1998). *Fault Lines of Democracy in Post-Transition Latin America*. Florida, the University of Miami: North-South Center Press.

Alagappa, Muthiah, Coercion & Governance. (2001). *The Declining Political Role of the Military in Asia*. Stanford, California: Stanford University Press.

Australian Defence Force Academy. Retrieved from <http://www.army.gov.au/Army-life/Army-careers/ADFA>

Battye, Noel Alfred. (1974). *The Military, Government and Society in Siam, 1868-1910: Politics and Military Reform During the Reign of King Chulalongkorn*. (Doctoral dissertation). Cornell University.

Huntington, Samuel P. (1957). *The Soldier and the state: Theory and Politics of Civil-Military Relations*. New York: Vantage Books.

- Janowitz, Morris. (1960). *The Professional Soldier*. London: The free press of Glencoe.
- Jongnam Na. (2006). *Making Cold War Soldiers: The Americanization of the South Korean Army, 1945-1955*. Ph.D. University of North Carolina at Chapel Hill.
- José Javier Olivas Osuna. (2012). *Civilian Control of the Military in Portugal and Spain: a Policy Instruments Approach*. A thesis submitted to the Department of Government of the London School of Economics for the degree of Doctor of Philosophy, London.
- KMA. (2016). *2016-2019 Korea Military Academy English Hand Book*. Korea Military Academy. Korea National Defense University. Retrieved from <http://www.kndu.ac.kr/eng/>
- McCoy, Alfred W. (1999). *Closer Than Brothers: Manhood at the Philippine Military Academy*. New Haven: Yale University Press.
- Pion-Berlin, David. (ed.). (2001). *Civil-Military Relations in Latin America*. Chapel Hill, the University of North Carolina Press.
- Royal Military College – Duntroon. Retrieved from <http://www.army.gov.au/Army-life/Army-careers/RMCD>
- Sharanbir (Sharan) Grewal *Why Tunisia didn't follow Egypt's path*. Retrieved from <https://www.washingtonpost.com/blogs/monkey->

ce/wp/2015/02/04/why-egypt-didnt-follow-tunisias-path/

- Stithorn Thananithichot. (2555). “The Political Role of the Military in Democratic Era: The Case of Brazil and Some Lessons for Thailand” ASEAN Annual Review. *วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์*, 3(1), 149-170.
- Varol, Ozan O. (2012). “The Democratic Coup d’Etat”. *Harvard International Law Journal*, 53(2), 292-356.
- Wolters, O. W. (1982). *History, Culture, and Region in Southeast Asian Perspectives*. Singapore: Institute of Southeast Asian Studies.